

המחנה

ערתו שבועי

לכל עניי החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניי היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר ההתייחסה על המצפה

מאוסטריא אינשנין:
לשנה 7. — כתרם
חצוי שנה 3.50
רבע 1.75

באישכנז:
לשנה 8. — כתרם
כתר הארצות:
לשנה 9 כתרם — 9.50 פראנק.

מחיר גליון בודד 14 הלר.
כרכת מוט 60 הלר. הודעת אינוסין כתר.
זו או זו כראש הגליון שני כתרם
אין הנחה מהמחיר.

מודעות

כפי גדל השטח ולפי מקומן.
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק שם מקומו החדש, כי אם גם שם
מקום בית הדאר הקודם.
קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918
האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה
„HAMICPE“ Kraków,
(כהונן לארץ להוספ: Oesterreich)
בעיר: רהוב סעכאסמיאנא 32

Kraków, 27 Października 1911.

גליון מ"ג

קראקא ה' מרחשון פ' נח התרע"ב.

מצב-הנפש השורר בקרבנו זה נאות בשנים, לא נולד בפתע פתאום. יובלות הלפו עד שהספיק התלמוד לקבוע לנשמתנו את הצורה המתאימה לרוח, רק לאט-לאט פתח בקרבנו הרגשות חדשות והשקפות חדשות, שהלכו והתבססו והתקבעו עד שנשרשו עמוק בנפשנו, נכדעו בכל רמיח אברינו, והיו לחלק מהותנו. ההשקפות האלו צמחו אמנם כראשונה בקרקע נשמתו של העם, אבל התבטאותן במלים בתלמוד שכה והשפיעה עליהן, לפתחן, לשכללן ולהרכיבן בנפש כל האומה. גם החסידות היתה לקנינו של חלק הגון מעמנו רק על-ידי פעולה אמית של הספרות, שזו עצמה יצרה, כלנו יודעים באיזו התנגדות עצומה התנגשה החסידות בראשית הופעתה ואיזו כחות אדירים השתערו עליה בהמה שפוכה להשמדה ולהכרית לה כל זכר, אבל כיון שזו היתה ארץ נפשי לרבים מקרב העם, ששאפו אחרי איזה תוכן כחייהם, הצליח בידי ספרותה למשוך אליה מעט מעט את הלכבות, ואחרי איזו שמטות אספה אל תחת דגלה חלק מסוים של העם, לרפוך רוח חדשה להמונים בעלי שאיפות והשקפות שונות, זהו דבר הדורש תקופה ארוכה של הכנה והכשרה, ואינו מתהווה כהרף עין, זהו דבר הדורש סבלנות של ברזל מאת המטפלים בו, לכל תרפינה ידיהם אם יראו, כי הטפתם אינה מטהרת לעשות פרי. רק רעיון נמהר של משוגע כשכתי צבוי, יעצור כח להקסים ברגע אחד המונים המונים, שיריעו לקראתו בהלהכות-נפש, אבל רעיון כזה גם קצו ימהר רבא, כשלהבת של קש המתאככת פתאם עד לב השמים ודועכת כרגע, נפל הולך לעולמו, אבל ילד בן קימא זקוק למפוח ורק באטיות של חמט הוא מתפתח, עד שיגדל ויהיה לאיש שניא כח. כל רעיון בריא כובש את דרכו רק לאט-לאט, באמצעות הספרות הנולדת על ברכיו ומתעסקת בו ומפלטת לו נתיב ללב העם.

והכשרונות הפוריים הטמונים בנפשות, אלא ביחוד על-ידי השפעת הספרות, השופכת טל תהיה על הכחות הכמוסים האלה, ומכשירתם להתפתחות ושגשוג במדה יותר מרובה. הספרות יוצרת את החיים וקובעת את אפיים; אבל לא בסופה וסערה דרכה. לא בדבור אחד וגם לא בעשרה מאורות יש לאל ידה לכרא דבר. לקביעת צורה אחת לצבור פחות או יותר גדול יש אשר דרושים שמטות ויובלות. הרוח יוצר על נפלה — ליצור את הרוח קשה מאד. כשמתגלות במשך איזו תקופה בקרב חלק מן האנושות שאיפות ונשיות ידועות, לא צמחו אלה בן לילה אחד ככמהין ופטריות, כי-אם קדמה להן תקופה ארוכה של התרקמות והתהוות אמית, כולד בכטן אמו, המתרקם לאט לאט, עד שיקבל צורה קבועה ונכרת. הספרות, הקולטת לתוכה את התסיסות היותר דקות וטמורות מיד בראשית התפרצותן כמעטקי החיים, כאותה המכונה הבריגיש תכף את הזעזועים הרקים מן הדקים המתרגשים בכטן האדמה, מתחילה מטפלת בתסיסות הללו, משפיעה להן טעם מעט לח וכח, מרחיבה ומגדלת אותן עד שתהיינה לזרמים כבירים וחזקים, הסוחפים אל קורבם המונים המונים של האנושות, הנלחמים בעדם ושופכים גם את דמם עליהם. פעולתה האמית של הספרות על התפתחות הצורה הרוחנית והתרבותית של האנושות או של חלק ממנה, מסתמנת בכל ההזיונות ההסטוריים החשובים, בחיי כל העמים וגם בחיי עמנו. סבות ההזיונות הללו קדמו אמנם ככל ספרות, כי הלא רק אלו הולידוה, אבל היא שכה להשפיע עליהן לאט לאט, הספיקה מזון לנשיות החדשות, להתפתח, להתבכר ולהתפרץ ברכות הימים בדמות שאיפות ותכונות ברורות ומסוימות, הגורמת שנויי ערכין ומחפכות בסדרי החיים של ההכרה האנושית.

ועידת הציונים במערב גליציה.
וננו מודיעים בזה, כי ב"ד להודש מרחשון (5 נומבר) תהיה כטרנוב הסופרנוציה של הגליל הציוני למערב-גליציה, וזה סדר היום:
לפני הצהרים: א. פתיחה; ב. דו"ח בעד השנה שעברה; דו"ח כללי, הכספים, ע"א קרן הקימת לישראל ויתר המוסדות הפלשתינאים; ג. וכוח. אחר הצהרים: ד. עבודת ההסתדרות המחוזית במצב דנוכחי של הציונות — מר ד"ר פלדבלום, תעמולה ה"בורזיט" — מר ד"ר לעווער, וכוח; ה. כחרת ועד גלילי; ו. הצעות שונות. — בשעה השמינית בערב תהיה אספה עממית גדולה, שבה ינאמו הד"ר סיראפ וד"ר פעליקס. בכרכת ציון, הועד הגלילי לציוני מערב-גליציה בקראקא ד"ר פעלדבלום. ד"ר ווארהאפטיג.

הישפעת הספרות על רוח העם.

כשם שהחיים המר יוצרי הספרות, כי כה מתרשמים ומתבטאים כל הזרמים הנשיות והזעזועים הגסים והדקים, התוססים בקרבם יומם ולילה בלי הרף, כך יוצרת הספרות גם את החיים, החיים מתגלים בכל טבעיותם הפראית, בנסות מנוולה, פרועים ומסורסים, בחיים ומשושטשים, מלאים סתירות ונגודים קלים ויסודיים, והספרות מכררת, מסדרת ומפשרת, מיפה ומשביחה אותם, וקובעת להם צורה נאותה, היא נושלת את העקצים, שוקדה להרחיק את הכעור, ומתאמצת להבליט את הזוהר ואת המועיל שבחיים. בידיים חרוצות היא מטפחת כל הופעה יפה, מטפחת בזוויות כל רעיון מכריח ועושה אותו לקנין רכבים. התקדמות האנושות בכל מקצועות התרבות והמדע מפרחה ומשגשגת לא רק כסכת ההתפתחות הטבעית המונחת בהכחות

ארחות היים.

היא תורת הכריאות לארבע תקופות השנה.
כאמ"ל, גראסבערגער, רופא הוליס-ברלין,
(הפסד).

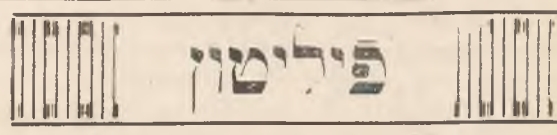
על כן ישקד האדם לטהר את אויר חדריו (אשר יהיו מפנים אל עבר השמש, וסמך: פתח החלון קדמה (מלכים ב', י"ג, י"ז)) ככל אשר תמצא ידו. בקיץ יהיו חלונותיהם פתוחים כמעט תמיד יומם ולילה, וכימי קור יפתחו יומם למצער פעם אחת בשלש שעות או ארבע ויהיו פתוחים ועומדים מינוטים אחרים, הכל לפי גדל הקור אשר בחוץ, וחלון חדר המשכב יהיה פתוח מעט כלילה אף בהרף, אם אין הקור בחוץ גדול מאד (כאשר גם אני נוהג לעשות זה יותר משלשים שנה), ואם אין ממת אחד מישיני החדר קרובה מאד אל החלון הפתוח, ואם אין עולל ויונק בחדר, שאז יפתח החלון רק בכקר וכערב, ככל פעם למשך עשירית או רביעית השעה, כדי לטהר היטב את אויר החדר ואחרי כן יסגר (אם לא ישבו בו בני אדם גם יומם, שאז נחוץ לפתחו לזמן מצעד פעמים אחדות ביום), כהרף מטהר אויר החדר הטהרל

ובקבית התפלה על פני הארון
ערכות תבונות מנחות
כאלו נשארו לאותות זכרון
על קבר הקודש נשפחות.

ותפלה וזמרה ובגנה טהורה
שנעשו גשר לנשמה
לעלות מעלה למרומי האורה
שבועו בים של דממה.

בתוך הנפש מנבחי שהקים
ולעולם הפעשה נכנסה —
לעמוד בהגיות, לשומט בשוקים
ולבקש פהצות פרנסה.

א. ל.

הסתו היהודי

במעטה כהה שמזים עטופים,
הדשאים הולפים וכלים,
עצים וסבכים עומדים חשופים,
מתאנחים על אבן העלים.
השופר מהדש בשנתו שקוע,
תפקידו כבר מלא פחה;
יותר השענה השמש הצניע,
להכין גרות חנכה.
הסקה עומדת שבורה בפנה,
מרוח הסתו רועדת —
חרש חולמת מפרם ונגה
שמה בארץ מולדת.

הזה, מה נעשה? איזה ערך יש למעשים האלה? אמנם אם אין כיום נמוכים — אין צורך במים לגדולים, וצריכים להתחיל בנמוכים, אבל אם לא היה מקום לחנך את הגדולים, למה בחיים לקטנים? הלא מעט שלמדו הקטנים האלה ידוע ויכלה יהיה באין.

נסיונות במקצוע הזה כבר נעשו מצד הוריים ונשכרים מעולם, מצד אחינו ברוסיה, עשר השנים האחרונות העשירינו בשלישה מיסודות כאלה המוכשרים למשל ודוגמא לבתי החנוך לגדולים, הצריכים להכיר גם אצלנו, כונתי לשיבת רה"ג רייניס בלירא, ישיבת הרב ר"ח מישנבויץ בארסה וביחסי הגבוה ללאזרי היהדות מיסודו של הכארן גינצבורג זיל (*). אין אלה עוד אותו רשת בתי-ספר מסיפק בשיביל בנסת ישראל שלמה, אבל בכל אופן יש בהם התחלת הפתרון לשאלת החנוך היהודי וההתחלה הזאת דורשת שכלול וחקוי, במסודות כאכה ירכשו להם החניכים הון מסוים של הכמת ישראל, אהבה ואמונה לעמם, מטהר, מוצק לדרגם בחיים, תכונות, ישפכו אצלנו כליל ורק עתה דעת יעננה ולא חנוטה מסוגלה להחזיק, מה גדול הצורך בכנים כאלה ליהדות ידוע למדי, מי מלא כל תפקיד בהסמוריתנו? מי מבע את חותמו על חייו והכנים בהם אותו הזוהר והאצילות, שעשו אותם למזפת? מטי הרבה בנסת ישראל במוכנה העצמי, אם לא מהב, מיודעי התורה ודורשיה? ועתה הכערות אוכלת אותנו בכל פה ואנחנו עומדים בחוק ידים וכאפם מעשה, האם לא נירא מפני משפט ההיסטוריה?

אם רבנינו ורועי רוחנו? הן יש כחכם אנשי לב ורוח; האם לא יהינו לאסור מלחמה את הבעיות והכסלה וההטרויות, העושות כנו שמות ונולעות אותנו בלי הנינה, כמו שעשו זאת גודרי הגדר והעומדים כפרץ שלנו מדור דור? האם כבר תם בה חייו וכבר נמרנו את חשבוננו עם ההיסטוריה? הזאת היא היהדות, שעברה ימים ולהכונה, הרגות ושמות וה' היה עמה? התהיה אחרי כל מסע נצחונה זה הארוך קצרת-יד ונחשלת לגמרה? איננו רשאים להשלים עם זה ולהסכים, כי אם כן נעשה וחתמנו כבר את תעודת מותנו. יישנו להם הישנים, אלה היבולים לישון עכשו בשעה שספינתנו טובעת בים של צרה — אנהנו הקיצונו לקול המית הגלים, הסכנה ההירידתנו ואל עלינו לנוח כל עוד לא יעלה בידנו לבצר אותה להבטיח חוף בטוח לאניתנו המטורפת, אשר לצערנו לא למחר או מחרתים יש לנו מכת לצאת ממנה. הכנת מקלט מוצר לנישמת האומה, זאת היא אחת התעודות הראשיות שלנו.

(* נוכל לבשר את הכותב ואת קוראינו, כי זה עתה נתקבל בקראקא רשיון ליסד כיים גבוה כזה פה. כאשר יצא הדבר אל הפעל נודיע את הפרטים, המערבתי.

לכני כל מה שבמסרת דתית יסודו, קנאי המלה החפשיית" שבקרבנו חושבים, כי אין לשונו איש הרשות למחות בידם מלכתוב את כל הזון לבם ומחשבותיהם, והם שובחים, כי לא הרי סופר עברי הכותב לעברים כסופר לועזי. לכל מלה היוצאה מעטו של סופר עברי, יש ערך חנוכי גדול בשיביל כל העם, ואינו רשאי אפא לכתוב דברים החותרים תחת קיומו, אם רק תהיה לנו ספרות לאומית מנוגת לתכליתה, תטביע בעל-כרחנו את רוחה כנו, ואף אם רק לאחר שנים הבות, הספרות יוצרת את החיים, והוא תיצר גם לנו במשך הימים היים חדשים, רק אין לנו לרהוק את הישעה, כי אין קפיצות ביצירתה, ביחוד עלינו לבונן את עתונותנו למטרה זו אחרי שהיא הולכת וכוכשת את מקומה של הספרות הקבועה, אומרים, כי לכל מה שנכתב בעתונותנו אין רק ערך דרשה נאה, וכל מאות המאמרים המתפרסמים בה בדבר שאלת התורה והתעוררות לפעולות ומעשים, אינם משיפיעים כלל על חייונו, זה לא נכון, עתונותנו משיפיעה ופועלת ברוחנה אלא רשפעתה עודה קמנה ומעטה, ואין עוד ככחה לעורר למעשים; אבל סופה לנצח, כאשר גם היום כבר יש לנו כהראות על פעולה חנוכה של ספרותנו הלאומית החדשה, שעודה במעט בשהר מל ילדותה.

על המצפה.

הבהורים.

במאמרי הקודם בגליון מי הראיתי על הראויים לעסוק בעבודת הדיבת החורים התלמודיים וכוה רוצה אני רמוז על הררכים והאמצעים, הנראים לי נחוצים ומיליכים למטרה המסומנת, אין רעתי להכנס פה בפרטים ואסתפק באמצעים היותר אלמנטריים, שאני רואה אותם בחנוך. איזה תפקיד משמש זה אצל כל האומות שבעולם! כמה הגדיל ונישא אותם! ואך מצבו אצלנו? האפשר לנו בכלל להבר על-אדות חנוך? אם לא נביא בחשבון את מה שאינו בא בחשבון: בתי המדרש והישיבות, שאינם מתאימים לצורך העת מחוסר שיטה והעדר הכשרה מעשית-חלונית של חניכיהם — מה נשאר ויש לנו? האין זו כושה להגיד, שלא כלום? מה נעשה אצלנו בכחונה זו ומה נולד אחרי כל הרעש והצעקה? אמנם נוסדו אי-אלה בתי-ספר עברים לילדים ולנערים, שאין קיומם בטוח ואין עוד מסוב, לקחת ממנו מורים מחונכים ומנוסים להם, היש לדאות כבר בקורטוב הפדגוגי הזה את המפעל החנוכי, שייסיפק לעם קם לתחיה? אפילו אם נניח, שבשיביל הילדים אין צריכים עוד להמריד את מוחנו, מה שאני מצדי מרהיב להעמיד בספק, אבל הנערים הגדולים מה תהא עליהם? מאין ישינו הם את מזונם הרוחני ואת חכמתם היהודית הראויה? לדי יאוש נבוא בהסתכלנו בזה, אם לא נעשה דבר במקצוע

כשיוצאים אנחנו מתוך נקדת-ההשקפה הזאת, לא נוכל להתמרמר ועאווכי, שאין לנו להתיאש למראה התייחסות הקרה או גם ההתנגדות קשת-העירף של רובי המונינו לתנועה הלאומית ולכל הריישות והתביעיות, שזו מציעה לפנינו למרות ההטפה הלאומית מעל במת הספרות של עשרות בשנים, ננסי הסכלנות שבקרבנו נואשים מקצר-רוח, פורשים לקרן זוית ומתעטפים בדומיה, והסכלנים קצת צועקים, מגרפים ומטטורים איש ונפרית: הא כיצד? הרעיון כל-כך נשגב, השאיפה כל-כך הומטה, וכל-כך כבר הרבו לבאר ולהסביר להם את ערכם, והם עומדים עוד מנגד, ועודם נועזים להלחם נגדם מלחמת תנופה — כלום יש עולה גדולה מזו? אבל ייתמרסרות זו לא בצדק יסודה, אם אין העם ממחר להתנפל בהמוניו אל תוך זרועות הציונות, וחלק ממנו מתיחס אליה גם באיבה גלויה, אין פלא, יצירת רוח חדשה משותפה לעם שלם זקוקה לתקופת-עבודה יותר ארוכה מזה ששכר עברה על הציונות, השקפות חדשות אינן נעשות בבית-ההרשת על-ידי מכוונת-השטל, ואינן נכנסות ללב האדם בחוקה על-ידי פסוק, כמו שפמטמים אוזים ותרגללים, ומה גם השקפות הסותרות בהחלט להשקפות אחרות, שבמשך דורות אין מספר השתרושו בקרבנו ושפנו את רוחן על הרגשותינו ופחשבותינו ועיקרתן מישרשן גורמת מכאובים נוראים, מצעים אנושים במעמקי הנשמה, בשצריכים להרום מתחלה ואחר כן לכנות סחרש, הרי העבודה כפולה והיגיעה גדולה עוד יותר ודרוש זמן פי שנים לתכלית זו, השדשת שאיפת התחיה בלב כל חלקי העם והלבשתם נשמה חדשה, נשמה כריאה ורעננה, אשר תפארת היא לנושאיה, דורישות תקופת הכשרה ארוכה, על-ידי חתירה אמית תחת חנשמה הנפסדה, להחלישה ולהטעים את דמותה, ויצירה אמית של קרקע בשיכיר הנשמה החדשה, ואם בא סופר פלוני או אלמוני ופרסם מאמר או שורה של מאמרים בשכח הלאומות ותביעותיה ואין השפעתם נכרת כרגע בקרב העם, אין לקרא כראש: אין לו תקנה עוד! הספרות הלאומית תנצח בהכרח את אדישותם וקשיות ערפם של המונינו רק פעולתה היא אמית ומתונה, כשם שגם התורה והתלמוד פעלו על רוחנו רס לאש-לאט, אחרי יובלות הרבה, ולשווא אפא מתמרטרים גרווי העצבים ומתיאשים קמני הסכלנות, עשרות שנים של הטפה לאומית אינם מספיקים עוד. עוד הרבה על נושאי דגל התחיה לעבוד, עד שיעלה בידם למשוך אחריהם את כל העם!

אך אם חפצים אנחנו לאפשר לספרותנו פעולה מצליחה ומועילה כרוח העם, אם רוצים אנו, שעל ברכיה תולד פעם באמת נשמה חדשה, יצתכיל בקרבה את כל צדדי הזוהר והייפעה שבנשמתנו הקדויה הנכחית, ואת כל הטוב, שאנו אומרים להכנים עוד אל תוכה עלינו להכשירה לתעודה זו לכל תקלכל עוד תחת לתקן; עלינו להטיף לתחיה, ללאומות ולכל ה"כרים היפים של זמננו אבל שלא להבליש עם זה גם בטול

הבא מתנור אש (להוציא חום השמש אשר טרפא בו אף בהגיעו לעשרים מעלות ומעלה) הרע ידוע וגורם להתקררות, לרפיון עצבים, ולשאר חליים רעים ונאמנים. רבים אומרים, מעלת חום כזאת לא תשפוק לנו בחרף בשכנתנו בבית, ואף בהיות כחדרנו חמש עשרה מעלות-חום עצמותינו רוחפות מקור, בני אדם כאלה אומללים מאד, כי מרוב שכתם בחדרים אשר חומם גדול, דללו בקרבם מקורי החום המכעי, או במלים אחרות: שרפתם הפנימית, המולדת בהם חום, בככרות ובעצלתים תתנהל, על בן חשים הם תמיד קור, כי בל-עומת שירכה האדם להשפיע לנפשו חום עורף הבא מתנור אש, ובפרט בחדר אשר אוירו בלתי טהור, כן ימעיט גופו להוליד חום מעכי, הנחוק מאד לקיומו, וכאשר ימעיט האדם להשפיע לנפשו חום עורף הבא מתנור אש, כן ירכה וכן יפרץ חום גופו המכעי, זאת נראה ברור כבואנו כיום שלג מן ההוץ לחדר, אשר רק מעלות-אחרות בתוכו, אז נדטה כי גדול חום החדר ההוא מאשר הוא באמת. סבת הדבר היא אשר בהיותנו בחוץ בקור אנוס היה גופנו להוליד בקרבנו רוב חום מעכי, למען התקומם אל הקור המקף אותו, על כן יחוש חום נעים כבואו אל חדר אף אם חומם רק מעט, ועל כן יאכלו בני האדם בחרף יותר מאשר יאכלו

הבריאות, שנות מספר יאתיו והוא יוסר כדי אולתו. כי מי הקשה אל חקות החיים והבריאות וישלם? עתה אמרנה דברים אחרים על אדות הסקת התנורים כחרף, עליהם אמר חכם אחד, שהם ירעה נחוצה, כי בארצות הקרות אין לעמוד ולהתקים בלעדיהם מפני הקור, ואולם יכל האדם להשתמר מפני נזקם אם ישים את הדברים האלה אל לבבו: ראשונה אל יסיק תנור כרזל, שלא צפו אותו בנויו מבית חמר ולבנים, כי כל תנור כרזל, שאיננו מצופה מבית חמר ולבנים ילהט ויתאדם בי תבער בתוכו איש לוהט, והברזל הלוהט אשר יאדים השחת ישחית מאד את אויר החדר אף אם חומם התנור בעצים, ואף כי חומם כפחם, כי או יולד על ידם בכרזל סם-האדם הנקרא Oxyd של פחם, והשחת את אויר החדר, לא כן אם יצופה תנור הכרזל מבית חמר ולבנים, כי אז לא תלהט האש את הכרזל עד אשר יתאדם, כי אם את החמר והלבנים אשר מצופה בהם מבית, והם לא יולידו Oxyd של פחם, — המוכים שבתנורים הם העשויים גזי-חם (קאכעלן) המצופים מבית חמר ולבנים, והם נפרצים מאד באשכנו וזאת שנית: אל ירכו להסיק את התנור כי אם עד היות בחדר ארבע עשרה וחצי מעלות (רעאומור) חום, כי חום יותר מזה,

דרך חלון פתוח מאשר בקיץ, ביותר ימהר להטהר אויר החדר אם יפתחו בו שני חלונות המקבילים איש אל אחיו, או כי יפתח חלון אחד בחדר האחד וחלון אחד בחדר השני הסמוך לו, והדלת אשר כיניהם פתוחה.

בחדר, ישמקטרים בו טאכאק סיגארים ופאפיראסים וחלונותיו סגורים, אל ירכה לשכת גם אדם כריא, ואף כי אדם אשר אין שלום בעצמיו, והנגועים במחלת הגרון או הריאה ישמרו להם מאד טכוא אף על רגע קטן בחדר כזה, כי בנפשם הוא, גם אנשים כריאים אל ירכו לקטר טאכאק סיגארים או פאפיראסים, כי ארם כצמח הזה, המשחית את העצבים, את הלב ואת הריאה, את הקבה ואת כל צדדי החם, ובקטרם את אלה בחדר, יפתח אחר מחלונותיו מעט או הרבה, ואם בחרף הוא, יפתחו אותו למצער מיד אחרי כלותם לקטר, למען יצא העשן מתוך החדר ותחתיו יבוא בו אויר טהור, ואת עשן הטאכאק, הסיגארים והפאפיראסים אל יבלעו המקטרים, כי כזאת יחבלו וישחיתו, את אבריהם הפנימים, ואל יאמרו כלככם, הן גם פכוני ופלוני בולע את עשן הטאכאק והפאפיראסים בקטרו אותם, וככך זאת כריא הוא, כי לא לעולם חסן

חרפתה. בית-הדין שר המשבעים מצא אותה חיבת ונחרץ עליה משפט-מות. עורך דינה ערער על משפטם לפני ביהוד העליון ומעץ כי עשו השופטים שלא כדין, שלא אבו להזמין את חנה, לשמוע אם באמת החרים אותה על גדלה ילד יהודי. אך ביהוד העליון דחה את הערעור ומשפט המות קים. אבל מה לנו מזה? למה לנו שיומתו ילדינו עי' אומנות נכריות ולמה לנו להעלותן אחי' לגדרום? האין טוב לנו להשמר ככל האפשר מלהפקיד ילדינו בידי שונאיו בנפש? האין עלינו חיבה להזהר מאד מלהכניס שונא ואורב אל ביתנו? אומנם מנקת עברית אין להשיג, כי בנות ישראל אינן יולדות לפני חתונתן ואשה נשואה מכנות ישראל לא תפקיד את בנה, ללכת להניק ילד זה, להשתכר כספ בחלב בנה. אבל לא תמיד תשכור אשה יהודית מנקת לפי שאי-אפשר לה להניק בעצמה. ע"פ רוב תשכרנה בנות ישראל מניקות רק לשם לוקסוס, להתספק על בעליהן ולהתימר בתור גבירה לששחה נכריה. מן המרה הרעה הזאת אפשר לנו להשמר, ואומנות ומשרתות אפשר לשכור יהודיות. רבים המה העניים בזמן הזה בתוך אחינו שיסלחו את בנותיהם לשרת בבתי אחיהם. אם רק לא ידמו אלה, כי משרתת מוכרחה להיות דוקא נכריה. למה לנו שיהיו אויבי איש אנשי ביתו ואוכלי לחמנו אורבים לנו?

הרה"ג ד"ר יוסף צבי דינר.

ככה הגר המערבי, שקעה השמש במערב, הרב ד"ר דינר, ראש רבני הולנד ורבה של כל רבני המערב, נוע ביום אפרו-חג בן עי"ה ישנה. הוא היה עמוד היהדות הנאמנה התורנית בכל ארצות המערב וכל רבני אשכנז, אנגליא, צרפת ואמריקה פנו אליו בשאלותיהם ככל דבר קשה בדיני התורה. דוד שלם של רבנים גדל הרב הישיש ביישיבתו וכל רבני הולנד הם תלמידיו. רבנותו לא היתה כזו של כל המערב, רבנות של כהונה, רבנות של המפה בשבת שמכרכים, הוא היה רב גאון מן המפוס הישן, יושב על כסא ההוראה והוגה בתורה יומם ולילה. חבור גדול על כל השיש חבר ככמה חלקים וכרכים אחרים כבר יצאו לאור בחייו. את תורתו הביא מגליציא ארץ מולדתו, בימי ילדותו ובהרותו שקד על התורה בבתי המדרש בקראקא. ולתורתו זאת יסד בית נאמן בהולנד, שכמעט ככה שם אור התורה והוא החזור לאיתנו. אבל לא רק בתורה וביראת שמים גדל האישי, כי גם לב רחב ובינה יתרה היו לו, שבהם היה מקום גם להרעיונות הגדולים הממלאים את לבות הדרור הצעיר. הדין דינר לא נכרך אחרי רבני המאה, להחרים את הציונות ולאסרה כדבר חדש, אדרבה הוא היה מנושאי דגלה הראשונים. כבר בימי משה הם לפני ששים שנה התלהב מרעיונות הסנונית הראשונה הזאת והיה נושא-כלי הציוני הראשון הזה. אחיך נמשך אחרי הדין הרצל והיה ממסדי המזרחי בהסתדרות הציונית. בדרשותיו דרש לרוב בשבח הציונות ובגנות ההתבוללות והרפורם. לזו שנה ישב על כסא הרבנות באמשטרדם. בשבועות האחרונים תש כמו מזקנה וידע כי בא קצו וככיו לא נמנע מלדרוש בשבת שובה האחרונה בהלכה ובמוסר כדרכו בכל שנה. בכל מוסרי הצדקה והצבור היה "חבר נכר". גם עמד בראש סניף החברה בי"ח בהולנד, לא הניח במותו בכל המערב וממלא מקומו לא יהיה עוד, כמו שאין ממלא מקום הרב הכולל האנגלי, שנפטר לפניו.

לפי חשבון ספירת העם האחרונה היה מספר היהודים באמשטרדם כששים אלה בין חצי מיליון נפש. המספר הזה מתמיה, כי בדרור האחרון שמענו כמה פעמים, כי מספרם כמאת אלף, אך ישנם עוד סז אלף בני בלי דת זרבים מהם מודע ישראל. פורקי עול תורה אלה הולכים בדרך שפינווא, שנפרד מן הקהלה ואל הכנסיה הנצרית לא נכנס. בכלל יהודי הולנד מחזיקים במסורה ונחשבים כיהודים איתורקסים, אך בלי ריח תורה, דומים הם ליהודי מורכיא כזה. הם מחזיקים בכלל "לאלקים ולאנשים" אבל לא לתורה.

ליהודים בארץ-ישראל בעצת מר פולוס, מנהל לישבת המניסטריים הטורקי לעבודת האדמה, ששכ מסעו בסוריא ובלשתינה יהודיע בדאגה ע"ד שוממות הארץ, ישחצרים מוסיפים להתרכיבה בכרתם את העצים ובשרשם אחרים והפקיד הרם הזה הציע לפני מועצת המניסטריים, לתת ליהודים רישונות רחבים להתישב בפלשתינה ולתקן את איש קלקלו הערבים. הבשורה הטובה הזאת הרנינה לב רבים ודמו, כי אחרי בשורה טובה כזאת קרובה ישועתנו לבא. עתונים רבים העתיקו את הבשורה, הרי היא באה ממקום נאמן: מסופרו המיוחד של עתוננו היומי בקושטא ובוודאי לא קלט דבר כזה מן דאוור, אלא חקר ודרש הישב בספירות הממשלה הטורקית במרם הדין את הטלגרמות לפרסמן. אנחנו לא השגחנו בבשורה הזאת ולא הבאנוה, כי חברנו בה, שאין בה ממש, כי ככל אופן לא עתה העת (אחרי מחמת אלכניא, ומלחמת טריפוליס כבר היתה ממשמשת לבוא) לממשלת טורקיא למפל בהצעות כארו. עתה אנו קוראים בהחרות, שהמערכת חקרה ודרשה בלשכת המסכה, התעשייה ועבודת האדמה בפלשתינה ונודע לה, כי הרצאת פולוס על מצב הישוב בסוריא הוגשה לפני המניסטריים לעבודת האדמה בקושטא לפני יו"ר מ"ש, וזאת היא המעשה שלתקן את מצב עבודת האדמה בפלשתינה במתן רישונות ליהודים, אבל מיד התחילה השטנה ע"י צירי הערבים בפירובנט וההצעה הונחה בארהיב ולא הוישם אליה, וב עוד ונשארה אותו מתות. ההצעה נתפרסמה בעתה בחוברת השנתית של הבנק המסחרי בירושלם ולא עשתה כל רושם. ובמקרה נודע הדבר אחר י שנה לסופר "הצפירה" והוא נהפז לכשרו בעולם כהצעה חדשה וטרה לעשות רושם, כי כבר באד נאילתנו, ואין אנשים נחפזים כאלה שמים אל לבם, איזו תקלה הם גורמים בקלות דעתם. זה פעמים אין מספר הזהירו גדולי הטורקים את הציונים: אל תצעקו אל תתמררו, עשו מעשיכם בשובה ונחת, בצניעות ובזהירות הראויה לדבר גדול ורק אז תצליחו. וסופרינו אינם נזחרים, התענוגו שהם מרגישים לרנע בעשית הסנציד יקר להם מצורך כל אומנתו האמללה, וכן נולדים אצלנו בני-אווזת כפעם כפעם ותולדותיהם, כאשר יודע אחיך, כי עוד תקוה אחת נכזבה, הם יאיש ורפיון ידים, עד מתי נהיה כדור-משחק בידי נחפזים!

בידי מי תפקידו ילדיכם?
זה פעמים רבות הזהיר "המצפה" מפני המיניקות והאומנות הנכריות, שבנות ישראל מפסידות ילדיהן בידיהן, מלבד הרוח הנכרי, שהילדים מתחנכים בו מילדותם, מלבד הבושה והכלמה, שידענו היטב, כי האומנות הנכריות אוכלות לחמנו מבנות אותנו ומחזיקות את עצמן כחטאות וכפושעות בגדלן ילדי יהודים ומכיש בהניקן אותן מהלבן, מה שאינן מעלימות כלל ובכל יום ויום הן בושאות דברים כמדרקות חרב באוני גבירותיהן (הילד היהודי מוצץ דם נצרי) — הכטוא הזה הוא הקל והנמוס, מכל כטואי הבו והגדופים, שהן משתמשות בהם) — מלבד כל אלה הלא סכנת נפשות יש בדבר, כמו שנזכרו רוב אחינה המחזיקים שפחות נכריות בכתיחם. שני מקרים, שקרו זה עתה, מוכיחים מה צדקה הזהרתנו. בקראקא נולדו ליהודי תאומים, את הילד האחד הניקה אמו ואת השני הניקה מנקת קתולית. הילדים נגמלו והמנקת נשלחה מן הבית, אך ככיו בקרה את הבית בכל יום בתואנה, כי אוהבה היא את הילד ואינה יכולה להפיר ממנו. בשבוע שעברה לקחה את הילד והלכה עמו למיל ולא שכה. ימים אחדים נעלמו המנקת והילד. ההורים דרשו בכפר מולדתה של המנקת ובבית הוריה ובפוליציה ולא נודעו עקבותיה. בדור היה הדבר, שנגבה את הילד, להובילו שי למנזר בקרבן-אדם על חטאותיה, להמיר דתו, אך כפי הנראה פחדו הקדושות להעלים ילד קטן כזה, כי אין לעבור על החוק באופן גס כזה וכיום הרביעי הביאה המנקת את הילד לאמו ונתפשה בעון גנבת נפש. המקרה השני סרה בלבוב, ילד יהודי נמסר למנקת נכריה לגדלו והיא הטביעתו בנהר בזון, להפטר ממנו. כאשר נתפשה ועמדה לדון, הצטרקה, כי הבחן הרותני, שבקשה להתירות לשניו, לא קבל אותה, לפי שהיא מגדלה ילד יהודי ובל מכירה בזו אותה על טפלה כודע ישראל ולא יכלה עוד נשוא

פרנסת רוח מתאימה ועונום לנפשם וכוזה השאירו מקום לחכמים וסופרים ודיסלים קיצונים, להיות מורי בני הנעורים, המתאווים לאיזו מלה רעננה ומחכימה, למלא גפישם השוקקה, הרדיקלים, שכל חכמתם היא הניתצה והנתישה שלא על מנת לבנות, היו היחידים בשוק המזון הרוחני ואין איש מהין לעשות להם התחרות, כי בעשותנו זאת נהיה קלריקלים ואינסקויוטורים וקנאים, שאין לנו תקנה אלא חרם ונדוי. ע"כ אפילו אלה מחבמינו, המכירים את הסכנה בכמיל הכל ובהטפה להעצמת הנצרות למשל, לבוא במחתרת אל היהדות להציתיה, מעמידים פנים של מודים במקצת ואינם משמיעים קול, בכחינת "המשכיל בעת ההיא ידס", ומכיון שגם מצדנו אנו אין אדם יוצא לדבר בשער את אויבנו-אוהבינו, הולכות דעותיהם ונעשות לקנין האינטליגנץ וחצי האינטליגנץ שלנו וביחוד אלה ההדיומות הצעירים, שאין להם משלהם כלום, אלא קילטים מאחרים מליצות ריקות, שאינם מבינים אותן ואינם יכולים לבדוק אהריהן ועושים אותן לתורה שלמה, למטבעות חריפות עוברות לסוחר ובאמתיות, שאין להרהר אהריהן, נוראות הן תוצאות החזיון הוד, עוד מעט ונתרוקן מכל תכננו היהודי ונעמוד ככלי ריק, כמכרים לפני ההרשי"י נכובים ותועים, מסופקים במסורתנו ולמישא על עצמנו.

האם לא יצאו עוד מצדנו נגר הורסי המבצרים שונאי עולם לעם עולם? הגיעה השעה לקחת את המושבות מידיהם ולקרוא להם: עד פה תבואו ולא תוסיפו! למסור נפשנו אנו צריכים, להציל שארית מן הבחורים התמימים, הנופלים לקרבן למורך הספרות, אבל לא נמלא עוד התפקיד הזה בנכשנו את העישים הרעים, עלינו להכשיר את הקרקע התרבותית לעבודה ספרותית חובנית, שתשיפע לנו דעת במרה הדרושה להשימט יעבון הדור הצעיר, שלא יהיה זקוק, למרי החטי"ה הם, בעשות חכמי ישראל בן ידעו, כי יצאו ידי חובתם לעמם ולכניו, ישלפי שעה הם הולכים ומתרחקים מכל מה שיהיה בסים קיומנו.

חש אני את ענקיות הפדובלמות, שנגעתי בהן, הדרושות כדור ולבין מפורט, בכדי למצוא את ישובן הנכון, אקוה, כי יבואו עוד אחרים וימלאו אהרי בהשלמת מסקנותי והרחבתן. אברהם כהנא.

סכנת הצעקנות.

לפני שבועות אחרים נתפרסמו בהצפירה" טלגרימות מיוחדות מקושטא בדבר מתן קונצסיות בקיץ, כי בחרף גדולה בקרבם השרפה הפנימית, להוילד חום, מאשר בקיץ ובכין אנוסים הם להשלים במאבלם את אשר תכלה בקרבם השרפת הפנימית הזאת, וחדכרים עתיקים.

וכי ישב אדם בסתו כחרף בחדר, אשר חומו גדול ממדת החום הדרושה, וחם לו מאד, אל יצא פתאם מן החדר ההוא לחוץ, פן יתפרה, כי אם ישהה מעט לפני צאתו במסדרון הבית, או בחדר קר, וכן יעשה גם בהכינו את צעדיו לבוא מן החוץ אל חדר חם מאד, רבים עוברים על זאת ונענשים בדלקת הגרון או הריאה או בדלקת פרקי האברים (רעאומאטיסמוס), כאשר בעיני ראיתי פעמים רבות.

ובחדר המשיב אל יסיקו את התנור כי אם בהיות הקור בחוץ גדול, ואף אז אל ירבו להסיק כי אם עד היות בחדר המשבב כעשר מעלות (רעאומור) חום, כי אין טוב לאדם, שאיננו מנוגע בשיעול, לישון בחדר חם, כי הישנה בחדר חם אינה משיכת נפש. רק בהיות המטה חמה היטב בכרים וככסתות למדי, ואויר החדר קר מעט וטהור מאד, רק אז תערב מאד מאד הישנה לאשר אינם מנוגעים בשיעול, כי אויר קר מעורר את השיעול. רק לעוללים וליונקים המתגלים במטותיהם בלילה יוסק מעט חדר המשבב כל ימות החרף עד שלש עשרה מעלות חום (רעאומור) או מעט פחות מזה.

ובדבר מעלת חום חדר המרחץ הנה זה מצאתי: להרוחץ את בשרו במים חמים או פושרים דרוש להיות בחדר המרחץ כחמש עשרה מעלות חום במהרמאמעטער רעאומור, ואולם להרוחץ או להמשפשה את בשרו במים חיים או במים שמזגם כמזג מי הנהרות בקיץ, לו די גכ בעשר מעקות חום בחדר המרחץ.

(עוד יבא)

דורשים מעל הכמה לרעת היהודים העתונים אינם פוסקים מלשפוך נפשות ופחד על ראשם. ואולם בטורנטא סובלים היהודים, למרות יחידות האנגלים, ואולי בגללה, מסכת המיסיונרים הרבה מאד, אבל בסנטריאל האנטישמי אסרו על המיסיונרים מבו בקהל היהודים. ערוב פרשיות, היי היהודים אי-שבעיים המה בארצות פווריהם.

אכסני לא ברואי אנהו ואין מאודעות סתריהם שרומנו סציונים כמו יש מארץ הרמבם. בכל זאת פטור בלא כלום אי אפשר. בראשי-השנה, באשר הלכו היהודים בבוטון אל הנהר, לקים סנהג "תשליך", התנפלו עליהם המון ריקים צעירים זכוכים מכות רצה. יהודים אחדים נפצעו קשה באופן שאין להם תרופה וכשלישים נעשו בעלי פומים. ולא רק בבוסטון לבה ארע בן, כיאם גם בערים אחרות, ואין לנו לשכוח, כי זה נעשה באמריקה ובוסטון היא מעולם מרכז התרבות והחכמה בארצות הברית.

מנהיגי הציונים באמריקה גסרו להזמין את מנהיגי הציונים בגליציה מר אדולף שטאנר, מי שהיה ציר הפרלמנט, לבא הנה לעשות תעמולה בעד הציונות. תשובתו עוד לא הגיעה, אבל יש לקוות, כי יחליט לבא אלינו, להלחיב את הלבבות ולקנות נפשות לציונות. בר נרבה אצלנו לדבר מ ציוני בשטאנר ואין ספק, כי עשה גדולות.

הצלה גדולה הצליחו סוחרו האתרוגים פה, כי הל יום אי של סבית בשבת. במקרה הזה השתמשו, להפסיק את מכירת האתרוגים בכל יום השבת וכערב השני של סבית עד אשר כלתה הרגל מן בשוק. בגלל התנאים הכלכליים הללו אהינו — גם ההרדים — להחזיק באסור מקח וממכר בשבת, עד בי פשוטא היא לקנות גם אתרוג לכבוד יום בשבת, ומה להם סוצה הבאה בעבירה? הלא כל מה שהם עושים בעבירה הם עושים בוודאי נמצאים יהודים, המעריעים על זה, אבל אלה במלים ומבטלים, כי מתי מעט הם ואין להם השפעה אפילו על בני ביתם.

שמואל סילר

מקורב ומרחוק.

ענינים מדיניים, ממשלות אוסטריא ואונגרן הן בצרה אחת, לשתיהן אין פרלמנט מוכשר לעבודה. באוסטריא אין רוב כמות כבית כצד הממשלה, כי הסוציאלים הנצרים ממאנים להבטיח לממשלה את עזרתם, לפי שהוציאה מקרבה את איש בריתם דיר ווייטסורכנר והמשכים לא יסתפחו אל הרוב עד שתשנה הממשלה את שיטתה, שלא לנהוג משא-פנים לאשכנזים ואם תשנה הממשלה שיטתה תאבד את כל דאשכנזים. אין מוצא מן המצוקה, ובאונגרן נמשכה האכסטרוקציה של מפלגות הפרוד זה כמה חדשים נגר חוק העבא החדש ואין הפרלמנט יכול לעסוק בשום דבר ולצעוד צעד הלאה, כפי הנשמע תחל הממשלה ורוב הבית עמה להראות ידה החזקה למפריעי עבודת הממלכה — אפשר בין אשכנז וצרפת בא לידי גמר. מרוקה תהיה לצרפת לאחוז והשולטן ישמול תחת ידה כמושל מצרים תחת יד אנגליא, המסחר במרוקה הפשי לכל העמים ותחת זאת תחלפנה אישכנז וצרפת ארצות זו עם זו באפריקה המערבית באופן שאשכנז תרויה ארץ רבה אצל נהר קונגו — המלחמה כמריפוליס ובקיראנאיקה בכרה השורקים והערבים נלחמים בעוז ומפילים חללים בחיל איטליא, בכנגאוי נהרגו שני אלפי איטלים וארבעת אלפי תושכים (בתוכם גם יהודים). המחמדים מכל אפריקה מתנדכים לצאת לעזרת טורקיא, לא נקלה תהיה כבישת הארץ כמו שדמו האיטלים והנוג המסחרי של איטליא בטורקיא עולה למיליונים ושנאת עולם נשבעו הטורקים לאיטליא — המרידה בחינא מתפשטת יותר ויותר וגם חיל הממשלה נופל אל המורדים. העם רוצה להפיל את ממשלת בית הקיסר ולבנות רפובליקה.

לשונות, בעיר כנגאוי, שכבשו האיטלים מידי הטורקים בציראנאיקה, התנפלו קנאים ערבים על מנזר קתולי. הרגו את ראש המנזר ואת כל הבהנים ואת הילידים והילדות, שהיו עצורים שם, אשר פרום הכהנים בכסף רב מידי סוחר נפשות, כלם הרגו לפי חרב. — בסטמבול (רבע הממשלה בקושטא) פרצה שוב תבערה כרחובות עשירי הטורקים, מאות בתים וארמונות נשרפו הגז עולה לכמה מיליונים. — ביום ב' ש"ז נבנסו שני אנשים אל סוחר העדיים היהודי היינריך שטאק בווין רחוב מבור והנקוה והממוהו כמנות על ראשו עד שהתעלף וכזו את כל החנות ונמלטו — במכרה נפרית כסיציליא פרצה תבערה ומאה פועלים נשרפו. — בעיר הקטנה יואכימסטאל אצל סארסלכאד נגמר בנין המרחץ הגדול, שכנתה ממשלת אוסטריא,

לרפא חולי גיבט ויצנים נשחתיים במי רארום. מן המקום הזה מוציאים את החמר הנפלא והיקר רארום, המאיר ומחמם כשמש ופועל פעולות חמיות נפלאות ומרפא כמה חלים. המרחץ הזה יהיה כקארסלכאד מרחץ לכל העולם.

*

ארץ ליהודים. הקונסול היהודי של ממשלת ניקאראגוא באמריקה התיכונה, זוסמאן, היושב בסייט לואי בארצות הברית, מזמין כשה ממשלתו את היהודים גולי רוסיא להתישב בארצה. הממשלה נתן לכל יהודי אחוזה גדולה ותתמכה בכל וכאשר יהיה הישוב היהודי גדול תהיה להם זכות אוטונומיה מקומית. אפשר שיקיא ויטיא יתעסקו בזה.

סטויאלובסקי. בקראקא מת החמר המישונה הזה, מיסד האוניברסיטת ואגודות האכרים, להוציא את המסחר מידי היהודים, ישכל ימיו עמל במרץ עו שאין דוגמתו להשיג את היהודים בגליציא ולרוששם. בימיו הראשונים נלחם גם באצילים וככל הקלוב הפולני וכממשלה, למסור את השלטון בידי העם עצמו ובעבור זה שטמחהו גדולי הפולנים ורדפוהו והכנסיה הקתולית החרימתהו והוציאתהו מן הכלל. ארבעים פעמים נענש בכתי-הדין במסור ובקנסות והוא לא הת, ברה לחוץ לארץ ושלח משם את זעם לשונו אל מחנה האכרים נגד לוחציהם ונגד היהודים. בסוף הקדיח תכשילו והתפס עם שונאיהו שהוציאו עליו דבה, כי מרגל רוסי הוא, הכל היה מחול לו כאשר ערך חציו רק ליהודים לבדם. ונחף ללחצי העם, בכחירות האחרונות נפל הוא ובל חבריו הקליריקלים הפולנים ביחד עם האנטישמים הווינים ומפלתו זאת הצעיריתהו לשחת, כי חלה במחלת הסרנטומה, עתה בן נ"ז שנה.

טורקיא וחציונות. היוזר הגדול החדש סעיד-פחה, שהיה נודע ככתנגד גמור לציונים, שנה דעתו עתה, גם היוזר הגדול הקודם פחי פחה הביע קורת רוחו מהקונגרס האחרון, ואולם כחוגי הקתולים התחילו דנים, שאם תתחלק טורקיא ימשול האפיפיור באי ועמיד כסאו בירושלים. הציונים כלם מתחסים, כמוכני, בחכה גדולה לטורקיא כמלחמתה הנוכחית ורבים הפצים להתנדב ולהספח בחיל טורקיא, להלחם בעד הנדרף חנם. ע"כ עשה רושם מדכא מעשה הר"ר מאהל ע"ר, ציר הציונים בפרלמנט האוסטרי הקודם, שפרסם בנייעים ווינער טאנעבלאטט" מאמר למזכרת איטליא ורוצה להסביה, שאיטליא נלחמת בעד הקולומרה והדין עמה, ועתוני איטליא מהרו והעתיקו את מאמרו והוסיפו הערה, כי הכותב הוא מנהל הציונים, כל הציונים מסבירים פנים לאיטליא, ציוני אוסטריא מוחים נגד זה בעוז ומכחיחים, כי מהאלער כגד בהסדרות הציונות ולא בשמם כתב.

פלימי פרום, ארבעה ושבעים יהודים, נשים וטה, נמלטו מפרס להודו בעירות ובחצר, כל חיל המלך הרג את מפרנסיהם וחייהם היו תלוים מנגד. הקדלה היהודית ככומבאי חמלה עליהם וכלכלתם.

מוסד עברי בספרד, בעיר טולידא בספרד שהיתה בימי הבינים מרכז היהדות והכמי ישראל, תבונן ממשלת ספרד מוסד עברי, בית מדרש נכזה לשפת עבר וספרותה לחכמי הסרינה. העצה למוסד הזה נתן המרקין לא וועגא אינקלון, ציר הסרלמנט וקומיטר לעניני זרים, כל חכמי ספרד ישתתפו בהכנת המוסד. לבית המוסד הזה נבחר הבנין העתיק "דעל טרוניזא", שהיה לפני גרוש היהודים בית-כנסת ואח"כ נהפך לבית תפלה לקתולים ונבנה לפני שש מאות שנה. הבנין חשוב מאד בספרד ונהשכ לאחר משיכות החמדה בארץ.

המלך אלפונז ומתענין כמוסד הזה ופתחוהו בקרוב. רותשילד לתרבות הפולנית, התרבות הפולנית נושעה ביד רותשילד היהודי, מי האמין לשמועה כזאת וככ"ז אמת הדבר, בשנת 1884 יסרו הפולנים כווארשא קפה, לתמוך בידי חוקרים מדעיים צעירים ולהוציא ספרי מדי פולניים לכבוד החכם הפולני דיר יוזף מיאנובסקי, שהיה מנהל ביהמ"ד הגבוה כווארשא כטרם נהפך לאוניברסיטה רוסית, את הקפה הזאת פקדו עשירים פולנים כנכרות קטנות, אבל נדכה גדולה לא נתן אף אחד, למען יוכלו הפולנים, החסירים כל מוסד לאומי בארצם (ברוסיא), לשקוד על התרבות הפולנית לכל תאכר, פעם חמל על הקפה הזאת פולני אחד, שנרד לקוקו ופקדה כצואתו כחתו לה כמתנה קרקע,

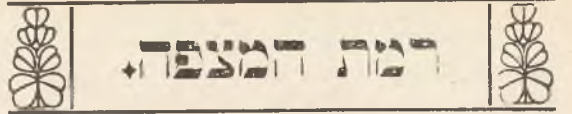
שיש בו לפי דבריו מעין של נפט. הפולנים פקקו מאד אם לקבל את המתנה, כי למען הוציא את הנפט צריכים הוצאות גדולות מאד ואיש מן עשירי הפולנים לא אבה לשכור את הקרקע ולהוציא את הנפט. בסוף פנה הועד אל רותשילד הצרפתי, שיש לו בקוקו מעינות נפט הרבה, כבקשה לשכור גם את הקרקע הזה ולכדקן את יש בו נפט. רותשילד עשה בן ושלם כתחלה דמי שכירות 3000 רובל והתנה, שאם ימצא נפט ישלם חמישית ההכנסות לקפה הפולנית. עבר זמן רב והפולנים נתיאשו כבר מכל הכנסה ופתאם התחיל בית רותשילד לשלוח חמישית ההכנסות סכומים קטנים. אך עתה קבל הועד שבעים אלף רובל הלכו כהכנסות יולי וסך כזה או יותר יהיה בכל חדש. התרבות הפולנית העשירה איפא עשר גדול בהיסח הדעת ע"י היהודי רותשילד.

השנני ב"אליאנס" הועד הכללי החדש של ח' כל ישראל חברים (אליאנס) כפאריז ההליט כרוב דעות גדול, לשנות את תקנות החברה, שלא יכרו עוד כל החברים את הועד המנהל, כי-אם הועד הגדול עצמו ישלים את החברים החסרים כחפצו. חברי האליאנס באשכנז לא הסכימו לשנוי הזה, המוסר את כל עניני החברה בידי המנהלים המתבוללים, אך מחברי הועד אשר באשכנז לא באו רק חמשה אנשים והרוב היה מחברי הועד שכצרפת ונצחו. אנשי הח' באשכנז נלחמים זה כבר נגד הגולה הזאת ועתה ימשיכו את מלחמתם כאספות מאהא. אבל המנצחים יהיו הצרפתים וכראשם שלמה ריינק הידוע.

תמיכות הקהלות בפרוסיא. ממשלת פרוסיא קצבה כתקציב השנה ארבעים אלף מרק, לתמוך בידי קהלות יהודיות עניות לשכור מורי דת. כזה יפה כח הקהלות באוסטריא מכה הקהלות בפרוסיא, כי באוסטריא מקבלים מורי דת היהודית כל שברם מקפת החנוך הכללי.

היהודים בצרפת, מתוך שיחה, שהיתה לסופר הגאומטען עם הרב הכולל לכל מהלות צרפת אלפרד לו"י, יוצא שהיהדות התחזקה מאז נפרדו עניני דת מעניני המדינה ואין קפת המדינה משלמה עוד שכר הרבנים ואין הממשלה משיחה עוד על הקהלות. היהודים מרכים עתה לכא להתפלל מאשר בימי אפמורפסות הממשלה ודואנים יותר לצרכי הצבור היהודי, אמנם יהודי צרפת מתבוללים הם, הוצים הם להיות צרפתים אמתיים ומכחישים באינטרסים יהודיים, אבל התבוללות של בטול גמור ע"י שמד והתחתנות בנוים אין בצרפת, כי אין הממשלה מערימה שם למנוע ממשבילי היהודים משרות גבוהות כצבא וכבתי הפקודות, למען יכגדו כעמסו, כמו שנוהגים באשכנז ואוסטריא-אונגרן, כנוגע ללאומיות ישראל ולציונות שולטה כיהודי צרפת דעת האליאנס, כי הציונים דומים לאנטישמים, כי הם נורמים רשעותי ושנאה ליהודים וכיחוד בטורקיא. רצ"ח יהודי בבצורה, הגסטמבולי מודיע כי נציב רפ"ך בבצורה (ככל) הודיע את הממשלה ע"ד מאורע מעציב, שקרה שמה לעיני השמש; להקת-שורדים רגילה לכא מדי שנה בשנה, מבלי שירגישו כד התושכים, לתוך העיר לישלל שלל ולכזו מכל הכא לידה, ומפני חולשת חרשות דמקומית לא יכלו עד כח לתפש את השורדים לענשם, וכמו תמיד כן גם עתה באו "לבקר" את העיר שבעה שורדים מזוינים וכאמצע היום לעיני כל העם חדרו לבית סוחר יהודי, הכוהו מכות רצה ויגולו את אשר מצאו שמה. אחר-כך עברו לכחסן יהודי אחר, הרגו את היהודי בירית אקדח וננכו ממנו ארבע מאות לירה תורקית, השורדים נסו לברה, אך הפעם לא הצליחו. המשטרה, שישמעה את קול היריה, מהרה למקום המאורע ואחרי התנגשות חזקה הצליחו הוגרמרים להרג שני שורדים ולפצוע אחר, השורדים הנותרים הצליחו להמלט לנפשם, ורק אחד נתפשח ה, המאורע הזה הרעיש את כל העיר והגרדינים שבהם אססו כיניהם בעשר לירות תורקיות, להלכין כתור מתנה לשני הוגרמרים, שהפליאו עשות בהתנגשותם עם השורדים, המשטרה מצאה כחיק אחד השורדים הנהרגים את הארבע מאות ליית, שגנבו מהיהודי האמלל, שנפל חלל בידם. (החרות).

לפנים ודיונים, לנה הביאה הינה על ה ריק וחלק וממנו ידע את האסת והיום סביאים לאדם כמה עלים כתובים מפנים ומאהור ואינו יודע מהם את האסת.

היהודים העברי

באת ד"ר ש. ג. מלמד.

(סוף)

בכל ענפי המסחר והתעשייה יצרו היהודים של המאה התשע-עשרה גדולות והרבה עזרו להתפשטות הכלכלה ולהתפתחותה. די לי אם אזכיר שמותם של כללין ורייזר (שיסד את הסוכנות המלגריפית), רותשילד וסיר ערנסט קאסל, מאנד ולפאדעל-פילפס. לודוויג לעווע ופון גוטשטן, שווארץ ולייענשהל — כדי להכיר עד כמה הישתתפו היהודים בהצויליזציה החדשה. ומה היו דפועולות של אותה ההשתתפות המרובה של היהודים בכל ענפי התעשייה והכלכלה? הם העשירו עמים אחרים — ואכזרו את יהדותם. עלינו לדעת, כי האדם העוסק בתעשייה, בפיננסים, במכונות ובמסחר הוא בעל נפש אחרת לגמרי מהאיש החי על הספר או מהאבר החי על אדמתו. אמרו כבר על הפוליטיקה, כי היא מקלקלת את אפיו הטוב של האדם, אבל המסחר והתעשייה מקלקלים אותו יותר. להאדם העוסק כל היום במסחר ובתעשייה, בפיננסים ובכעני כלכלה, זה דבר אחר — עיקרים רוחניים. כל שאיפתו הוא רק להרויח הרבה הרבה, בלי קץ ובמקום שיוכל להרויח יותר — שמה ילך, שמה יהיה לבטריזט. היהודי האשכנזי העוסק במסחר או בפיננסים באשכנזי הוא גם כמובן ידוע פטריזט אישכנזי, כי מהאין הזאת הוא יונק את הכחות. בישויה היהודי סגור בניטו בפרנקפורט או בשפיער וחי רק על ספרו ותורתו לא היה לו כל מעט להיות פטריזט אישכנזי דוקא, כי הרי לא ינק היהודי הזה את תבן חיו מאשכנזי ורק במקרה חי בארץ הזאת, עם הספר ויכל להיות ככל מקים שיחסן. אבל אהרת הוא ביהודי האשכנזי העוסק בתעשייה; סחורתו נעשה על-ידי פועלים אישכנזים, החטר הגם לסחורתו הוא ממסור אישכנזי הוא עוסק עם אישכנזים וכל האינטרסים המסחריים שלו קשורים עם ארץ אישכנזי. והוא הדין ביהודי הצרפתי, האנגלי, האיטלקי ועוד. הקשורים לצרפת, אנגליה ואיטליה, ובכך מוכרח הוא להיות פטריזט אישכנזי. ולפעמים באה לו פטריזטותו זו נגד רצונו. ולאורך גיסא יודע הוא, כי אינו אישכנזי, אלא יהודי וכדי שלא להיות חשוד כמעוט פטריזטות הולך הוא ומראה את גרמניותו באופן דמונסטראטיבי. למשל, מרכים יהודי אישכנזי לנדב בעד כל המוסדות האשכנזיים ואפילו בעד בתי תפכה לנצרים או לכבוד אנטישמי. בינתיים שכח את היהדות ואת התורה וכל מה שהוא יודע מן היהדות הוא — כי היהדות היא צרה. שכנו האשכנזים או האנגלים מכימים עליו ועל מעשיו בעין פקוחה והוא "כריזיש את השמירה המרובה ומשתדל לעשות מעשים, שעל ידהם ימצא חן בעיניהם. כה נעשה פטריזטותו להרגל וההרגל לטבע והטבע האשכנזי או האנגלי אינו זה של היהודי. והיוצא מזה הוא, כי היהודי האשכנזי או האנגלי, אם לא נתן לו מאבותיו חינוך יהודי טוב, יהיה ברכות הימים למעט או ליותר אישכנזי או אנגלי אמתי.

אבל אפילו אם נעבור על כל הגורמים והמומנטים האלה בהתהוות ההתכולות ונביט עליהם בעל סכות בלתי נכבדות כהפוזנס של הריסח הצורה של האדם העברי, הנה האינטנזיטיב של החיים האינדוסטריאלים בעצמם של העת החדשה תספיק בעצמה להרכנו של המיפוס העברי. הפסיכולוגיה של בעל דתעשייה הגדול או של פיננסיסט גדול דומה הרבה להפסיכולוגיה של המשחק בכוכיה לתיאבון. העסק בעצמו הוא כבר תאוה עזה הממיתה בהאדם כל הרגשות האחרים. לאיש הזה יש רק שאיפה אחת: עסק, עסק, עסק. ריוח, ריוח ריוח... וכל נפשו שבויה בשאיפה הזאת. הוא יתגבר על כל דבר שיוכל להיות למכשור על דרכו ומסוגל הוא בכל דגע הקריכ את כל הקדוש לו בעד אותו העסק או הריוח. סיר ערנסט קאסל, יהודי אישכנזי, שהיה לבעל הון של שלש מאות מיליונים, המיר את דתו מפני שהרגיש, כי היהדות

עומדת לשמן על דרכו, מייסיג היה המתוד של ההלואה לרוסיה תיכף אחרי הפוגרומים, בלייכרדר יצא מכלל ישראל וכה עשו פול-פריעדלנדר ואחרים. הקטנים מחקים מעשי הגדולים ואף אם אינם יוצאים כלם מכלל ישראל הם שואפים להסתיר את יהדותם או להתגבר עליה. אבל לרוב אינה נחוצה שום שאיפה מיזודה, כי האינטנזיטיב של החיים הכלכליים בעצמם, הגורמת קלקול הרגש המוסרי והמעמט את הדיישות הרוחניות, הולכת ומרעלת את לבותם ונשמותם של אלפי יהודים...

בקיצור, החיים הצויליזטוריים של תקופתנו וההשתתפות המרובה של היהודים בכל ענפי הצויליזציה החדשה גרמו את אכזרן האדם העברי בתור מיפוס סוילוגי. היהודים, שאין להם ארץ ושאינם חיים בארץ אהת, שאין להם כל אורגניזציה כללית והמשועברים להשפעות שונות והנכנעים על ידי כחות מן החוץ, אינם יכולים לדרש, שגורלם יהיה שונה מזה של מרוקה, פרס והודו המזרחית. אם היהודים החיים על אדמתם ושמספרם עולה לשלש מאות מיליון נפשי, נכנעים על ידי שלשים מיליון אנגלים, היהודים, שמספרם קטן הוא ושאינם חיים על אדמתם, על אהת כמה וכמה, כי יכנעו על ידי כחות מן החוץ. עלינו לדעת, כי אין לנו שום תקוה בארצות הגלות ואין לנו אפילו לקוות להמשך הקיום של העם העברי בארצות הגלות. ההיים החדשים הם מכונה ענקית, הכולעה את כל הקרב אליה ומכיון שהיהודים מוכרחים על-ידי תנאי החיים להתקרב אל המכונה הזאת, הם עומדים תמיד בסכנה להבלע ממנה. היהדות היא היום רק קולטורה רוחנית ואין לה עוד מקום בהחיים הצויליזטוריים, כי במקום שהצויליזציה מתנכרת הולכת הקולטורה הלוך וירוד (ראה מאמרי בהישלח" הוכרת אקטובר "תרבות ומדיניות"). זהו חק עולם לא ישונה, אי אפשר שיתקמו היום ישיבות כוואלאזון או מעלו או פרסבורג במשפסטר ולייצגי, ליאון ומגדבורג — במקום שיש פבריקות אין ישיבות... זהו כלל גדול ודורנו מככר את הפבריקות על הישיבות, ובעלי הפבריקות היהודים אינם עוזרים כלום לקיום היהדות, אלא להיפך... מהכשרון הכלכלי של היהודי אין היהדות נהנה כלום, אלא העמים האחרים. כמובן ידוע הם עוד סכנה להעם היהודי, כי רוב היהודים חיים בארצות המזרח, שאינם מצטיינות באונדוסטריה גדולה ומפני הטעם הזה הם חיים חיי עוני — ומוכרחים לפעמים קרובות לבקש עזרה מהממשלה או מהחברה הכללית, אבל מציאות יחידים עשירים גדולים בישראל גורמה, כי הממשלה, המחויבת לפעמים לבוא לעזרה להיהודים העניים, סומכת עד העשירים היהודים ואינה עושה כלום לטובת נתיניה היהודים. והעמים כהביטם על אנשים כקאסל, רותשילד, בלייכרדר וגוטשטן מחליטים תיכף: היהודים כלם עקספולטטורים, עושקי דלים — בעת שעשירי ישראל אינם ממלאים כלל את חובתם לאחיהם העניים...

בסך הכל: ממשלת המכונה והתעשייה גרמה הריסתה של צורת האדם העברי בארצות המערב, הצויליזציה המעשית, כמתנגדת לקולטורה רוחנית, עומדת ומאיימת על הקולטורה הרוחנית ושואפת להכליעה ולהעבירה מן העולם (והיהדות היא מעת שיצאו ישראל בגולה רק קולטורה רוחנית) וההשתתפות ההכרחית של היהודים בכל ענפי הצויליזציה החדשה אינה מוכה את היהדות כלל ואינה מכיאה לה שום טובה, אלא אדרבה היא מעשרת עמים אחרים וגורמת עוד רעה להיהודים בארצות המזרח.

היהדות הולכת ומתמוטטת באותה מדה שהצויליזציה החדשה הולכת ופושטת את ממשלתה. נחוץ רק להביט על החיים כמו שהם, כדי לדעת, כי היהדות הולכת ומתפוררת לאט לאט. היהדות והצויליזציה החדשה הם שני הפכים שאי אפשר בשום אופן להשלים ביניהם ומכיון שלאחרונה העוון והגבורה לא תנוח עד שתעביר את היהדות מן העולם — לא חלילה, שכל היהודים ימירו את דתם, אלא שהיהדות תקבל צורה של איזה "אוראעליטענזום", תקבל צורה של איזו "סונפסיון" קלת הערך שאין לה גון וצורה — וזכות הקיום. הלא תדעו בודאי את יהדותם של הקומטריצנטים "הישראלים" באשכנז, אנגליה, אוסטריה וככל מקום שהם.

כמובן אין לנו היכולת לכרוא צויליזציה

עברית לאומית בלי ארץ עברית. נוכל ללמוד בספרים ולעסק בקולטורה בכל מקום (שאינן פבריקים), אבל אי אפשר לצויליזציה לאומית בלי ארץ אבות. שממנה הצויליזציה יונקת. אחרי שנודע לנו עכשו הגורמים הראשיים, שהסבו את קקולו של האדם העברי והריסת אישיותו וצורתו בארצות המערב, עלינו לחפש אחרי האמצעים והתרופות, שביכלתן לעזור כבריאותו ולהתפתחותו של האדם העברי, כי בלי אדם עברי אין עם עברי ואין קולטורה עברית.

בהשאלה הזאת אדין בהטאמר האחרון, הבא. לונדון ב' דחומסס התרע"ב.

מה היא תהום?

סאה מתתיהו מיוזיש.

2.

"תהום" ישמשה עוד לסמן ציור אהה שנתערבכה ונתאחדה עמו לפעמים כליל. התדום, המאספה מיס שמתחת לארץ, נצטירה כחשוכה. מאין יגיע אור שמש מתחת לקרקע הארמה? התהום היא "תכלית האור" ושם מתחיל תהום "החשך" (איוב כ"ו י'). אף בכריאת העולם ספרו, בישויה ה' היתה רחפת על פני מיס ויוצרת אור היה "החשך על פני תהום". יש בזה דברים, שאין לגלותם ברכים. התהום הוא קו ירוק, שמטנו יוצא הושך לעולם (חגיגה יב, ת"י איוב כ"ח ג'), כלומר המיס הרגילדו אפלה (שמיר פמ"ו). לכן אמרו במדרש כונן, שהתהום הוא "תהו ובהו חושך ומיס" והחושך מתנשא על פני תהום (שמיר פר"ג). התהום נדמתה ליוצרת החשך, שאצלה עקרי גנוי אשל.

כמו התהום, נצטירה גם השואל בתור מקום-השך "הושיבני במחשבים כמתי עולם" (תהלים קמ"ג ג'), ארץ עתה כמו אפל (איוב כ"ג י'), ובן עוד דמו המאורהים פילון 4). הסיכילינות 5) חנוך כ"ב ב', ביר פליג, שמיר פ"ה, פדרש ביצד דין הקכר). גם השואל נחשכה למצאה מתחת לארץ (במדבר ט"ז ל"ד דברים ל"ב כ"ב, משלי ט"ו כ"ה, ישעיה י"ד י"ט). על זה משמע גם הלשון "ירדה" לשואל. השואל התרככה עם התהום בציויר העם למקום אהר ושוה, השתמשו במלה תהום לסמן את השואל (תהלים ע"א כ"ד), חושך על פני תהום זו גיהנם (שמיר פ"ד) וכך אמרו יהמו יחמרו מימיו של תהום רבה ביום דין (שחר טוב מ"ו ג'). "בתהום רבה" כוונו לגיהנם. יונתן מתרגם "שואל" ענש" (ספר עזרא הרביעי ו' א' בנוסחא הערבית והכושית). כמובן זה אומר פאולוס: "מי ירד לתהום, הלא זאת להעלות... מן המתים" (האגרת להרומים י"ז). וכך מתאר ר"מ דקארט בימים מאוחרים מאד בספרו "צל עולם" (פ"ב שער כ"ב) את הגיהנם: "באמצע הארץ יש מקום ושמו תהום" השוו לאחד את הגיהנם והתהום.

אבל רבים צירו להם, כי דנים בגיהנם כאש (סיכילינות 6) מתי ה' כיב, י"ח מ', חוץ יוחנן ט' כ', ביט פה: ב"ב עד; חגיגה טו: וכו' וכו'). אולם זאת לא עצרה בעד ההשוואה. קצת דברו לכן על תהום של אש" (חנוך י"ח י"א, צ' כ"א כ"ה). נראה צירו להם קצת שתי תהומות, של מיס ושל אש. שחיי הגיהנם. לתהום כזו בודאי כוון מרקה השימרוני בספר פליאתה (7) בתארו את הפיכת סדום, "מלאכיה אוקרו גחלין מ ת ה ו מ א" ולעיל תכקע הארץ ויצאו ממנה איש וגפריית וישרפו הרשעים (8). בעין זה יש במדרש (ביר פניא) שלעיל נדונה הנפש בגפריית. בהתאמה לכפל התהום בנראה, ספרו כי ששה חדשים חמה (אש) כגיהנם וששה חדשים צנה (חשך) (תנחומא ראדה). קצת הרכיבו

4) Philo execrationilus M. II. 433
5) Or. Sibyll, 107-122.
6) Fragmentum Sib. erythr. 43-44, Sib I. 101.
7) Bibliotheca Samaritana, ad. Heidenheim III. 10.
8) I. c 93.

הגנו מברכים את ידידנו מר מנדל דיענער בפוטומשיסקא לארוסו עם מי ינמי הרצוג במשורמקוב במזיט. להוריו. אברהם שמיין, מרדכי גלאזבערג. צבי דוד בלייווייס ורעייתו ברמכין מגישים במזיט להגביר ר' מאיר אשהיים ואשתו לארוס כנס מר יחזקאל עם מי יבמה פערלמטער. ברכה הבה מעומק לבנו, אנו מברכים את ידידנו מר אליהו גאלדברג מיליטין להתנותו עם מרת ביילצי בתכץ מקאלאמעא. צבי בלאך ורעייתו. — האליטיש. ברגשי הבה ורעות אביע כמזיט לרעי הכיבי מר שמחה גריף בדילאטין לארוסו עם מי מאבא ראמענבערג בסקאלע מזיט להוריהם. מאיר דרוקר — דילמין. מעומק לבי הגני מברכת את בן דודי יעקב וויקלר לבר מצוה שלו בכרכת מזיט. יזא קלמן — פשטישל.

רק כתי אחד

את הספר הנפלא והמענין

חידת ההגדות הנפלאות ע"ד עשרת השבטים מאת עורך "המצפה" נמכר מעתה בחצי המחיר בעד כתר אחד. עם כסף החתימה יוכל כל איש לשלח את מחיר הספר ויקבלו הפשי. בזקפה (נאכנאהמע) לא נשלח. בי אין עושים נ"נ על סך קטן כזה. האדמיני" של "המצפה".

Meinem geehrten Lehrer Herrn F. SIMON, Berlin, spreche ich hiermit meinen verbindlichsten Dank aus, für die durch ihn erlangte Fähigkeit nach Absolvierung eines Buchhaltungs-Cursus. Die Methode des Herrn Simon ist empfehlenswert. Stryj, 23. Oktober 1911 ISAK FRIEDLER

דאס נאטירליכע פראנץ יאועף-בישטערואססער אויס אפען ביא בודאפעסט ערשיינט אונטער אללען אנערקאנטען היילואססערן מיטטעראיראפאס נאכ-ווייליך אלס דאס געהאלטרייכסטע אן אנפליסענדען אונד אכפיהרענדען זאלצען. זיינע ווירטונג ערפאלגט דאהער שאהן נאך גענוסס קליינערער מענגען — דורכשניטליך אין האלב וויינגלאס — מיט גראסער זיכערהייט. דאס "פראנץ יאועף"-וואססער פערדיענט בעזאנדערע בעאכטונג. ווייל עס דיא פערדוואונגס-ארגאנע אין קיינער וויצע שעדיגט, וויא דיעס ביא דען מייסטען אכפיהרפיללען אונד מינקמורען, גע-היימטיטעלן פערשיעדענסטער בענענונגען, וועלכער זיך לייען צו איהרעס גראססען שאדען בעדייענען, דער פאלל צו זיין פפלעגט.

שמעון פריעדמאן	יגושנה הילציר
מאורשים תשרי תרע"ב	יאנילניצה
אברהם שמיין	שרה ראנטישנער
מאורשים, תשרי תרע"ב.	וואישקובין
שמשון טהרא	עטא פייסאך
מאורשים, תשרי תרע"ב	רודניק
קוסוב	

מברכים אנו את מר עוזר וועקסלער בוויסקוב לארוסו עם מי אסתר מאליסדורף בפרימיטיאלן במזיט. אריה איגל וסנדר אמכאס. תול כמל אמרתי להביע במזיט לידידי הנעלה מר אברהם שמיין בוואישקובין לארוסו. רוב נחת להוריו! מנדל דיענער.

את האש בהישך (סיביליניות 9), קלמנס המזויף 10) יוספין פיט) בדמותם כודאי, שאש הגיהנם אינה מארה. בציורי העם אין מסמרות קבועים, אין החלט נהוש. היו רבים, שלא ערכבו את התהום עם הגיהנם. אלא הכדילו בנייהן שישי מקימות נפרדים. כבר באיוב יש אשר דרי שאול, הרפאים, הם מתחת למים (כיו ה), כלומר למטה מן התהום. תהום אחד אצל הגיהנם נובע ומוציא מים חיים ומעונגים לבי"א (פדר"א פ"ה). ולמרות הפרוד, הן סמוכות זו לזו ועומדות ביחס קרוב. שר אחד ממונה על השאול ועל התהום. (הספר הכובשי הזון אליהו מ' יד"ה. הטי מבריה, שהם נובעים מתהום, הולפים על פתחי גיהנם (שבת למ). מי מבול אשר יצאו מתהום (כיר פליג) הרתיח ה' כל טפה זמפה בידנם (שם פרי"ה). סילון של מים יוצא מגיהנם לתוך סילון של מי תהומות" (מדרש הנעלם מובא בילקוט ראובני דף יג.) הסמיכות גדולה כל כך, עד שבני קרה, ישנתבצר להם מקום בניהם (סנהדרין ק,). יכולים לראות את אבן שתיה, ישותיה קבועה בתהום (פדר"א פ"ה).

משותף במובנו עם התהום היה גם הים. כמו שדישתמשו במים" לסמן את התהום, כן השתמשו בו גם לסמן את ההוראה השניה של התהום, את השאול. בעזרא הרביעי נקראה התהום "ים של יסורים" sinus tartentorum (ו' ל"ז) וכנראה לא בדרך ההעברה. ובתלמוד בנו פעם את הגיהנם פשוט ים: "אמר שר של גיהנם לפני המכה: רבשיע לים כלי" (שבת קד.). אמנם יתכן, אשר הוראת המלה "ים" במובן זה נובעת מציוור מערב — שאול, ישעסקתי בו כבר במקום אחר.

9) Sib II. 285-300.
10) Clemens: Homiliae XXq.

הוצאת "התהיה" סמינסלוי.

סריה יל כרטיסי דואר עם תמונות פוטגרפיות

מנדולי סופרינו, משוררנו ואמנינו במסגרת מהודרה ועם ביוגרפיות וכרטיסיות קצרות עליהן, הסריה מכילה ששים וארבע 64 תמונות.

בעברית:	בעברית:
1. דר. תיאודור הרצל	1. דר. תיאודור הרצל
2. פרץ במרנסקין	2. פרץ במרנסקין
3. א. ל. לוינסקי (רבי קרוב)	3. א. ל. לוינסקי (רבי קרוב)
4. א. ל. בן אביגדור (שלקוביץ)	4. א. ל. בן אביגדור (שלקוביץ)
5. יעקב פייכמן	5. יעקב פייכמן
6. י. ברשרסקי	6. י. ברשרסקי
7. אליהו מיראניק	7. אליהו מיראניק
8. מ. ד. ברנדטשטר	8. מ. ד. ברנדטשטר
9. ש. פ. רבינוביץ (שפיר)	9. ש. פ. רבינוביץ (שפיר)
10. דר. יצחק ערטער	10. דר. יצחק ערטער
11. דר. יעקב כהן	11. דר. יעקב כהן
12. א. נ. גנסן	12. א. נ. גנסן
13. יהודה ליב לויין יהליל	13. יהודה ליב לויין יהליל
14. יצחק פרנהויף	14. יצחק פרנהויף
15. א. א. קבק	15. א. א. קבק
16. י. ה. ברנר	16. י. ה. ברנר
17. דר. ש. ברנפלד	17. דר. ש. ברנפלד
18. שמאי הלטינקוב	18. שמאי הלטינקוב
19. ג. שופמן	19. ג. שופמן
-
יודיש:	יודיש:
20. דר. טהעדאר הערצל	20. דר. טהעדאר הערצל
21. שלום עליכם (ש. ראבינאוויץ)	21. שלום עליכם (ש. ראבינאוויץ)
22. יהואש (ש. בלומגארטען)	22. יהואש (ש. בלומגארטען)
23. יעקב גארדין	23. יעקב גארדין
24. דוד פיינסקי	24. דוד פיינסקי
25. יעקב דינעזאהן	25. יעקב דינעזאהן
26. יעקב שטיינבערג	26. יעקב שטיינבערג
27. י. מ. ווסענבערג	27. י. מ. ווסענבערג
28. אברהם רייזען	28. אברהם רייזען
29. שלום אש	29. שלום אש
30. יונה ראזענפעלד	30. יונה ראזענפעלד
31. מ. מטאבסקי	31. מ. מטאבסקי
32. מ. ספעקטאר	32. מ. ספעקטאר

המחיר מכל ברטים מיוחדת נומר 1, 3, 10 הלר. נומר 2, 4, 8 הלר. — הקונה סדיה שרימה 64 כרטיסים בכת אחת עליו לשלם כ"א 4.50 כתר פארטא 30 h. מוכרי ספרים, חבורות, אגודות ציון מקבלים רבט גדול, ואוכל לשלח הכרטיסים שיהיה נדפס עליהם לשנה טובה תבתבו או גמר התימה טובה.

קבלתי ג"כ המכירה הראשית של הספר פסיעה ראשונה K. 1.40. ש. הלמניקוב ושל הוצאת "שולמית" אין שטורס פון לעבען י. מ. ברענדר K. 1.20. "ליעבשאפט" אברהם ווייעוויארקא K. 1.20. "אסתרקא" ש. אימבער K. 1. — האדרימה:

A. ROBINSON, Buchhandlung, STANISLAU (Galizien).

יצא לאור תולדות תנאים ואמוראים

אלף ושלוש מאות עמודים גדולים, יכיל בקרבו קורות ימי חי רבותינו הנזכרים בש"ס בבלי, וכל המפרשים מן שמעון הצדיק עד סוף רבנן סבוראי, דברי ימי חייהם, ושבתם, אבותיהם וביאי. סדר למודם, רבותיהם, הכריהם ותלמידיהם ותקנותיהם כל המאורעות והקורות בימי חיהם מסודר ע"פ א"ב עם באורים והגהות וגרסאות יקרות. — מחיר כל השלשה חלקים באנגליא 10'6 (מכורך 13.6, רגל מכורך 20. באשכנז 12 מארק (מכורך 15 מארק) בצרפת, הולאנד, אוסטריא, אונגארן, רומניא 14 פראנק או כתרס באמריקא קאנאדא 3 דאלאר, נאכנאהמע אין באנגליא נס יצא לאור הספר המפורסם **אגרת רבינו שרירא גאון** עם באור יקר בשם **פתשגן הכתב**, מחולק בפעם הראשונה לשלשה חלקים ופרקים מחיר הספר באנגליא 2'6 (רגל מכורך 5 שילינג), 2.50 מארק, 1 דויט 3 בתרים הכל עם המשלה. מאת הר"ר **אהרן הימן** בעל המחבר ספר בית ועד להכמים. מחיר הספר בית ועד להכמים 4, 5 מארק, 6 פראנק, 2 רויב 1'4 דאלאר. למוכרי ספרים הקונים לפחות 10 עקסמפ. יתן ראכאט. — אדרעסע להמחבר Rabbi ARON HYMAN, 3a Tenter street, North, London E. England המחברים אל ישלחו את ספריהם בהליפין, אלא ישלחו ברטים כפול ויקבלו תשובה.

Wandervolles für Bruchleidende!
K. k. patentirtes 41588
Radical abhilfliches **Bruchband**, kleine Dimension, geringstes Gewicht, ohne Feder oder Metal, schmerzlos, ohne Druck wirkend.
Anfragen mit retourporto an:
M. KANTOROWICZ, POBGÓRZA, bei Krakau.

הבריחה היותר גדולה של כל מיני ספרים עבריים ויהודיים וזאת כתיבתם והפסידים של: **L. FORTGANG, Krakau** הקטלוגים 2-4 ספריות חובותיים היום

רשימת ספרים ישנים
קאטלוג Nr. 9 יצא זה עתה לאור מכיל 900 ספרים יקרים ועתיקים הקטלוג ישולח חפשי לכל דורש.
JACOB LIPSCHUTZ
1 Finch, St. Brick Lane London E.

האטעל ורעסטוראציאן כשר בוויין לבע"ב יהודים חרדים של
ארנאלד בארשאק
II. האידנאססע 7 עקע גראסע ישפעלר גאססע 22.

האמעל לאנדערעם בקראקא.

הנני מודיע כזה את אחי היהודים הכאים לקראקא, כי אני מקבל על חשבונני את בית המלוך והמסעדה היהודיים בקראקא רהוב שטראדאם 11 ואנהל אותם באופן מודרני בתכלית החדור והדיוק. כל בית המלוך יתחדש מעתה בדישנים חדשים וכו' כפי רשימות בתי המלוך המהודרים. השרות תהיי עצהייש ואשתדל למלא רצון אורחי ולהשביעם מורת רוח גם במלוך וגם בבית המאכל. המזונות בתכלית הכשרות ליהודים חרדים אפילו למהדרין מן המהדרין וערכים להך וכל איש ימצא פה כל מיני מאכל ככל הישר בעיניו. גם משקים מכל המינים יהיו נכונים לדורשיהם. המחירים ממוצעים. בבית המלוך אולם גדול להתונות לחגיגות ולאספות. מענדל בוימינגער נכד של ר' העשיל בוימינגער ז"ל ובנו של ר' פנחס בוימינגער ז"ל.

מורה

ששמש שמונה זמנים כב"מ ובקיאח באמנותה מחפשת משרה. לפנות אל Eliezer Sucher, Kołomea ul. Wałowa-niższa Nr. 35.

דברי ימי היהודים

בשפת אשכנזי של גרין, שלשה כרכים מכורכים בכריכה נהדרה. הכרך הא' מראשית ימי ישראל עד ההרבץ, הכרך הב' מהרבץ עד הרמב"ם, הכרך הג' מהרמב"ם עד ימינו. מחירים המקוצב 14 כתרין ואנחנו עשינו הוזה עם מוכר ספרים להוריד המחיר לקוראי "המזפחה" והננו מוכרים את שלשת הכרכים למוראינו בעשרה כתרין מלבד מחיר המשלוח 75 הלר.

Admin. „HAMICPE“, Kraków.

M. Gutwirth, Krakau MOSTOWA 3.

liefert Knochenmehl und Thomasmehl in jeder Gehaltslage zu sehr billigen Preisen. **AUSSER KARTELL.**

ידועה שלמה ומקפה בשפה העברית לכל מקצועותיה ימצא כל אחד, בין שהוא סתחיל, בין שיש לו כבר ידועה סוקדסת הגונה

בל"ב מכתבי הוראה

בשפת הוראה יהודית נדפסים ובאשכנזית-אויטונרפיים, הכוללים בקדמם חלק הגון מן הכספות כשיר ובפרוזה ואת כל הדקדוק סתחיליו ועד סופו עם חנוכים רבים מאד בבחינה.

פרוספקט מפורט חנם. מכתב לדוגמא 1.05 כתר. הארדיסה:

שבח וואלקאווסקי קראקא Postfach Nr. 119.

כשר גענויע-פעטט לפסח ראהים הויטען עט פלוסטער אונד גע-קאכטעס שמאלץ, ליעפערע טעגליך פרישעס

Juda Zins in Husiatyn (Galizien) פרייעז הכשרים ותעודות מהרבנים הגאונים מפרעמיסלא וסטרי שליט"א ומהגאון מברעזאן זצ"ל, וענדע אויף פערלאנגען

Erstes und Grösstes
Gramophonhaus
JOSEF WECHSLER
Engros & Endetail
Lemberg, Sykstuska 2. Krakau, Grodzka 71.

גענעראלערטרעטער דער גראסאקאן אקציען געזעלשאפט
מיט סארקע, שרייבענדער ענגעלי
גרעסטעס לאגער פאלנישער, דייטשער, העברעאישער אונד יודישער פלאסטען מיט סארקע, ענגעלי.

20.000 פלאסטען ערסטגרעסטער קינסטלער שטעטס אס לאגער
דעפערארטמיינט אונד ווערקסטעטע אס ארטע. בעסטע אוסטייש' בעדינגונגען. — פייזקאפלאגע גראסיס אונד פראקא.

לעסבערג, טעלעפאן II 2033
קראקא, טעלעפאן 461

כשרה זערכווארען-פארביק

A. Finkelstein, Lemberg, Gołuchowskipl. 2.
ליעפערט אלע סארטען זערכווארען בעסטע כשרה דעליקאטעסע. די פארביק איזט לויט דען מאדערנסטען בעהעלפען איינגערעכטעט, ווי עלעקטרישע קראפט א. ג. ו. ו.
אונד ערצייגט נור פרימא-ווארע
בהכשר הרה"ג ר' משה באב"ד האב"ד פה.

האט איהר א קרובי א פריינד אין אמעריקא?
שרייבט מען זאל פיר אייך אויסשרייבען די

יודישע גאזעטען

די עלטסטע און בעסטע יודישע צייטונג, 32 גרויסע זיימען ערשיינט אין ניוארק זייט 1874 יעדע וואך. עם קאסט 3% דאלאר א יאהר, פרי דורך פאסט צוגעשיקט אין עסטערריך. 1.75 א האלב יאהר, אבער דער יעניגער וואס שניידט אויס דיעזע אנאנסע און שיקט זייצו זיין פריינד קיין אמעריקא, קאן זיין פריינד בעקומען פיר איהם די יודישע גאזעטען פיר 2% דאלאר א יאהר 1.25 דאלאר (6 קראנען) א האלב יאהר. נור ביז ר"ח חשוון גילטיג. שיקט אלוא דיעזע אנאנסע צו אייער פריינד און ער וועט שוין איינצאהלען די מוזנים פאר אייך.

אייער פריינד וועט זיך פריהען, אז ער קאן אייך דעם נחת מאכען מיט א אזא מתנה, דורך וועלכע איהר וועט איהם יעדעס מאל געדענקען און דאנקען. די בעסטע ארטיקלען און פעליטאנען, די ריכטיגסטע נייעס פון אמעריקא און פון דער גאנצער וועלט געפינט מען אין די יודישע גאזעטען. איהר קאנט אויך זעלבסט שיקען דורך א פאסטאנוויזונג דעם רעדוצירטען פרייז מיט דעם אויסשניט דירעקט. אדרעסירט:

Jewish Gazette, 187 East B'waj, New-York.

Newyorker Germania
Lebensversicherungsgesellschaft.

Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905 K. 539,686.228.—
Stand der Activa laut Bilanz Ende 1905 " 176,528.370.—
Einkünfte von Assekuranz Prämien und Zinsen 1905 " 30,747.986.—
Ueberschuss vom Jahresumsatz K. 2,215.336.— }
Reserve v. früheren Jahren für Dividende " 11,718.647.— } 13,934.003.—

Folgende Vorteile bietet die Newyorker Germania ihren Versicherten:

- 1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten Jahres;
- 2) die Policen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und auch in Fällen, in welchen der Antrag objectiv falsche Deklaration enthält;
- 3) Reise um die ganze Erdkugel unterliegen keine besonderen Prämien;
- 4) ebenso brauchen im Kriegsfall die zu den Waffen Berufenen keine besonderen Prämien zu zahlen;
- 5) nach 3-jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polizza frei verfügen, gemäss der in der Polizza ersichtlichen Instruktion.

General-Agentur für Westgalizien:
Sigmund Gleitzmann, Krakau
Jasnagasse 5.
Agenten unter günstigsten Bedingungen gesucht.

Abteilung: Briefl. Unterricht.
Ausbildung zum rüchigen Korrespondenten,
Suchhalter
Rechnungsbeamten, Schönshreiber, Buchhalter, etc.
SIMON BERLIN
gerichtlich Verlangten
Sie gratis Probelektion 13
Gesamt-geschäft
Hohes Gehalt
Besondere Stellung

כהא דהתירא עדיף!
כל החפץ לגלח הזקן כהתר ולא כאסור יקנה ממני את אבק-הגלוח החדש

EXCELLENT
כשמו כן הוא, טוב ויפה וריחו נעים ומועיל לגלוח הזקן ברנעים אחרים עצהייש. הירא דבר ה' יוצא כזה ידי חובת המקום וי"ח הכריות. מחיר תבר אחת כתר הצי. שתי תבות שני כתרין והצי. ע"י נאכנאהמע לא ישולח. כתובתי עתה.

MOSES KATZ
JERUSALEM, Palästina,
Poste restante
לפנים היה מושבי כלונדון.

ליהודים חרדים הנוסעים לוויין.
עלעגאנט
רעסטוראנט
ערסטען ראנגעס
פערלעסליך כשר פערלעסליך
אונטער פערזענליכער לייטונג דעס רע-נאמיערטען רעסטוראטערס יעקב פינקאס אים פראכטפארלען נייבוי האמעל ניו-יורק וויין II קליינע שפערגלאססע 5. האכציימען אונד באנ-קעטס ווערדען ביי ציוולפרייזען פיין אונד עלעגאנט אויסגעפיהרט. רעפערענצען איבער כשרות צור געפאל. פערפייגונג.

האמעל רעסטוראציאן כשר לבעי"ב יהודים של
שלום אהרן ראזענטאל
בלבוב, רחוב רועזניצקא 13
טעלעפאן נוי 1314

להתונות.
מחותנים הרוצים לחוג חג התונה בעיר נכריה אין טוב מהעיר רישא (Rzeszów) אשר במרכז נליציה ושם אין מקום מוכשר מכית מלוני המוכן מחדש והמשוכלל בכל התקונים ההיגניים וכחדים נהדרים מוארים כאור אלקטרי וכי ארוהתי דשנה ורעננה ערבה להך יהודים כשרים וכשרה אף לאוכלי חולין על טהרת הקדש. משקים מן המבחר מכל המינים. לחתונות, למחולות, לאספות ולדרשות הכינותי היכל גדול 192 מטר מרובעות ונכון הוא לכל הסודיע טראש, פנחס בערגער.

HOTEL BERGER, RZESZÓW
Wyd.: S. M. Laser
Odpowiedzialny redaktor: S. M. Lasor.
Drukiem [M. Lenkowitza w Krakowie
Bożego Ciała 22